

Lieta Nr. A43012514

SKA-1357/2015

RĪCĪBAS SĒDES LĒMUMS

Rīgā 2015.gada 28.decembrī

Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnešu kolēģija šādā sastāvā:

tiesnesis J.Neimanis

tiesnese V.Krūmiņa

tiesnese R.Vīduša

rīcības sēdē izskatīja SIA „Vidzemes Energoceļnieks”, SIA „Telms” un SIA firma „Spriegums” kasācijas sūdzības par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 5.augusta spriedumu administratīvajā lietā, kas ierosināta pēc SIA „Vidzemes Energoceļnieks”, SIA „Telms” un SIA firma „Spriegums” pieteikuma par Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmuma Nr.E02-31 atcelšanu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Konkurences padomes 2013.gada 17.jūnija lēmumu Nr.E02-31 26 komercsabiedrībām, tostarp arī pieteicējām SIA „Vidzemes Energoceļnieks”, SIA „Telms” un SIA firma „Spriegums”, uzlikts naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā noteiktā aizlieguma pārkāpumiem, jo komercsabiedrības bija savstarpēji vienojušās par piedalīšanās noteikumiem elektroietaišu būvdarbu un elektromontāžas darbu konkursos.

[2] Pieteicējas vērsās tiesā ar pieteikumiem par lēmuma atcelšanu daļā, kas attiecas uz katru pieteicēju. Lietas apvienotas vienā tiesvedībā.

[3] Ar Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 5.augusta spriedumu pieteikumi noraidīti. Spriedums pamatots ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Pieļautais lēmuma pieņemšanas termiņa nokavējums atzīstams par attaisnojamu, jo tas saistīts ar objektīviem apstākļiem, ievērojot padomes pienākumu uz klausīt visus kartelī iesaistītos dalībniekus, dodot iespēju iepazīties ar lietas materiāliem un sagatavot savu viedokli, un arī nepieciešamību sniegt savu vērtējumu procesa dalībnieku argumentiem izdodamajā administratīvajā aktā. Termiņa kavējuma laikā netika vākti pierādījumi, kas pasliktinātu pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu stāvokli, bet gan tika dota iespēja sniegt paskaidrojumu, kas varēja pārkāpumā iesaistīto uzņēmumu stāvokli pat uzlabot. Ir nošķirams Konkurences likuma 27.pantā paredzētais procesuālais termiņš lēmuma pieņemšanai no noilguma termiņa soda uzlikšanai, kas atbilstoši Ministru kabineta 2008.gada 29.septembra noteikumi Nr.796 „Kārtība, kādā nosakāms naudas sods par Konkurences likuma 11.panta pirmajā daļā un 13.pantā paredzētajiem pārkāpumiem” (turpmāk – noteikumi Nr.796) 26.punktam ir pieci gadi, turklāt neizslēdzot soda piemērošanu arī pēc tā. Tādējādi termiņa nokavējums atzīstams par nebūtisku procesuālu pārkāpumu, kas nav radījis lēmuma prettiesiskumu pēc būtības.

[3.2] Padome pareizi secinājusi, ka Konkurences likuma 1.panta 5.punkta izpratnē konkrētās preces tirgus ir elektroietaišu būvdarbu vai elektromontāžas darbu kopums saskaņā ar katru attiecīgā pasūtītāja organizēto iepirkumu (konkursu).

[3.3] Vienošanās par Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 1.-7.punktā paredzētajām darbībām ir aizliegta un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas, jo šo darbību mērķis objektīvā nozīmē vienmēr ir vērsts pret konkurenci un to sekas parasti ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana. Tādu aizliegtu vienošanos gadījumā, kuras kavē konkurenci pēc mērķa, nav nepieciešams vērtēt ietekmes uz konkurenci būtiskumu. Padomes konstatētie apstākļi un lēmumā ietvertais pamatojums pilnībā pārliecina par saskaņotu darbību starp SIA firma „Spriegums” un tās konkurentiem lēmumā norādītajos septiņos iepirkumos. Neapšaubāmi, konkurentu saskaņotas rīcības mērķis ir gūt ekonomisku labumu, tomēr padomei minētā apstākļa pastāvēšana nav jāpierāda. Pirmkārt, tā kā konkrētajā gadījumā ir konstatējama

aizliegtā vienošanās pēc mērķa, jo ir pierādīts, ka SIA firma „Spriegums” saņēma informāciju no konkurējošiem tirgus dalībniekiem, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu, nav nepieciešams konstatēt arī sekas. Otrkārt, ekonomisko labumu no aizliegtas vienošanās tirgus dalībnieks var negūt arī nekavējoši, bet, piemēram, iegūt apsolījumu vēlāk tādu gūt, turpinot deformēt konkurenci ar aizliegtas vienošanās epizodēm. Padome pareizi norādījusi, ka normālas konkurences apstākļos katra konkurējoša uzņēmuma prioritāte ir aizsargāt un nesamazināt savu konkurētspēju tirgū, darbojoties neatkarīgi un tā, lai nepieļautu sensitīvas informācijas apmaiņu starp konkurentiem. To, kā no konkurentiem saņemto informāciju vērtēja un izmantoja SIA firma „Spriegums”, tai arī bija pietiekami un ticami jāpamato, bet tā vietā SIA firma „Spriegums” ir atsaukusies uz dažādām teorētiski iespējamām, bet ne faktiski pierādītām situācijām. Pasūtītāju AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkls” pārstāvju negodprātīga rīcība iepirkumu konkursos (vai tirgus dalībnieku mudināšana uz prettiesisku rīcību) neatbrīvo tirgus dalībnieku no atbildības par pārkāpumu, jo tam vienmēr pastāv iespēja atteikties no prettiesiskās rīcības, informējot atbildīgās iestādes par pārkāpumiem. SIA firma „Spriegums” tā nav darījusi, bet iesaistījies aizliegtās vienošanās.

Padomes procesuālie lēmumi par termiņu pagarinājumu ir izpildīti un zaudējuši spēku, tāpēc par to atcelšanu lemt nav iespējams.

[3.4] SIA firma „Spriegums” uzlikts naudas sods 15 761 latu. Naudas soda noteikšanas kārtība paredzēta noteikumos Nr.796, kas iestādes lēmumā piemēroti atbilstoši to jēgai. Lēmumā secināts, ka lietā nav iespējams objektīvi novērtēt katra dalībnieka lomu pārkāpumā. Tādēļ, lai individualizētu nosakāmā naudas soda apmēru, iestāde rīcības brīvības ietvaros lietas dalībniekus iedalījusi kategorijās, ņemot vērā pārkāpuma smagumu un to dalību iepirkumos (iepirkumu skaitu), un attiecīgi par lielāku iepirkumu skaitu piemērojot augošu procentu apmēru. Nav konstatējams soda nesamērīgums vai patvaļīgi izdomāti kritēriji naudas soda noteikšanai. Arī pasūtītāju iespējamās darbības nav atzīstamas par atbildību mīkstinošiem apstākļiem.

[3.5] Apsvērumi par lietu apvienošanu vai neapvienošanu ietilpst padomes rīcības brīvības ietvaros, un tiesa šos apsvērumus nepārvērtē. Padome ir ieguvusi pietiekamus un pārliecinošus pierādījumus, tostarp attiecībā uz SIA „Vidzemes energoceltnieks” pārkāpumu veidojošām epizodēm. Padome tos ir izvērtējusi kopsakarā ar tirgus dalībnieku paskaidrojumiem. Ja tiek konstatēts, ka neatkarīgi tirgus dalībnieki ir vienojušies par piedalīšanos iepirkumā vai par šīs darbības noteikumiem,

un ir pierādīts, ka šī konkrētā vienošanās izpaudusies kā saskaņota darbība, tad mērķis kavēt, ierobežot vai deformēt konkurenci „atklājas” pašās darbībās, kas noteiktas Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktā. Lai pierādītu pret konkurenci vērstu nodomu, pietiek ar pašu faktu, ka ir saņemta informācija no konkurējoša tirgus dalībnieka, ko neatkarīgs tirgus dalībnieks glabā kā komercnoslēpumu. Izskatāmajā lietā šādi apstākļi ir konstatējami. Lietas izpētes laikā cits aizliegtā vienošanās iesaistītais tirgus dalībnieks SIA „Elbra” apstiprināja, ka kontaktējies ar SIA „Vidzemes energoceltnieks” ar e-pasta adreses sebris4@inbox.lv starpniecību. Kopsakarā ar apstākļiem, ka tirgus dalībnieki iesniedza savus piedāvājumus tajos iepirkumos, par ko apmainījās ar sensitīvu informāciju, norādīto e-pasta adresi SIA „Vidzemes energoceltnieks” izmantoja tieši aizliegtas vienošanās izpildē. Tam, kurai personai šī e-pasta adrese izveidota, nav nekādas nozīmes.

[3.6] Nav konstatējams, ka padome SIA „Vidzemes energoceltnieks” būtu piemērojusi naudas sodu patvaļīgi. Padome savas rīcības brīvības ietvaros ir izdarījusi pareizus lietderības apsvērumus, individualizējot nosakāmā naudas soda apmēru ar lietas dalībnieku iedalīšanu kategorijās, ievērojot to pārkāpumu skaitu. Pieļautais procesuālais pārkāpums, pieņemot lēmumu pēc tiesību normā noteiktā termiņa, nav tik būtisks, lai būtu pamats naudas soda samazināšanai. Arī iepirkumu sistēmas trūkumi nav attaisnojums paša tirgus dalībnieka izdarītajam sevišķi smagajam konkurences pārkāpumam. Tāpat padome pareizi norādījusi, ka tas, ka naudas sods atstāj būtisku ietekmi uz lietas dalībnieku komerciālo darbību, nav atzīstams par atbildību mīkstināšu apstākli, kas ņemams vērā, un noteikumi Nr.796 neparedz šāda veida apsvēruma izvērtēšanu. Ja to ņemtu vērā, tas radītu nepamatotas konkurences priekšrocības sabiedrībām, kas ir mazāk pielāgojušās tirgus nosacījumiem.

[3.7] To, kādas darbības ir nepieciešams veikt lietas izmeklēšanā, izvēlas kompetentā iestāde, ņemot vērā lietas apstākļus. Karteļa vienošanās gadījumā personas apzinās, ka iesaistās prettiesiskās darbībās, tāpēc ir ieinteresētas pierādījumus neatgriezeniski iznīcināt. Tas tomēr nav iemesls personas atbrīvošanai no atbildības par konkurences deformēšanu, ja pierādījumi ir iegūti no cita datu nesēja. Konkrētajā gadījumā kopsakarā ar citiem lietas apstākļiem pierādījumu izņemšanu pie viena neatkarīga tirgus dalībnieka bijusi pietiekama, lai konstatētu informācijas apmaiņu, kurā bija iesaistīta SIA „Telms”. Tiesību normas noteikti neprasa, lai šādi pierādījumi tiktu izņemti arī no SIA „Telms”, lai iegūtos pierādījumus atzītu par pieļaujamiem un pietiekamiem. Jāņem vērā, ka, veicot dokumentu izņemšanu pie viena tirgus dalībnieka,

parasti informācija par to tiek nekavējoties paziņota arī citiem tirgus dalībniekiem, kas piedalījušies aizliegtā vienošanās (ar nolūku slēpt pierādījumus). Prasīt parasti jau iznīcinātas informācijas atgūšanu un pierādīšanu nav nepieciešams, ja pierādījumi ir iegūti no viena tirgus dalībnieka un ir novērtēti lietas apstākļi kopsakarā. Tas, ka citās lietās bijis nepieciešams iesaistīt arī ekspertu, nenozīmē, ka eksperta piesaiste ir nepieciešama visos gadījumos. Nav konstatējams, ka padome kādai lietas materiālu daļai ierobežotas pieejamības statusu būtu noteikusi prettiesiski. Tāpat nav konstatējami apstākļi, kuru dēļ lēmums attiecībā uz SIA „Telms” būtu atceļams, jo tās vaina Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punkta pārkāpumā lietā ir pietiekami pierādīta, un padome nav pieļāvusi būtiskus procesuālus pārkāpumus.

[3.8] Padome, nosakot sodu SIA „Telms”, ir ņēmusi vērā visus apstākļus, un naudas sods noteikts samērīgi ar pārkāpuma raksturu. Padome konkrētajā gadījumā konstatējusi horizontālo karteļa vienošanos, kas ir sevišķi smags pārkāpums, un naudas sods noteikts atbilstoši noteikumu Nr.796 jēgai. Padome savas rīcības brīvības ietvaros ir izdarījusi pareizus lietderības apsvērumus, individualizējot nosakāmā naudas soda apmēru ar lietas dalībnieku iedalīšanu kategorijās, ievērojot to pārkāpumu skaitu.

[4] SIA firma „Spriegums” iesniedza kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[4.1] Pieteicēja nepiekrīt spriedumā izdarītajam secinājumam, ka, lai gan Konkurences likuma 27.pants noteic divu gadu termiņu lēmuma pieņemšanai, padome atbilstoši noteikumiem Nr.796 varējusi piemērot sodu pat piecu gadu laikā. Konkurences likuma 27.pants ir tiesību norma ar augstāku juridisko spēku, tādēļ tiesai bija jāvadās no likuma vai jāvēršas Satversmes tiesā. Pieteicēja arī nepiekrīt spriedumā norādītajai atsaucei uz Augstākās tiesas atziņām lietā Nr.SKA-642/2015, jo tās neatbilst likumdevēja gribai.

[4.2] Tiesa nav ievērojusi 247.panta otro daļu un 251.panta piekto daļu, jo secinājumi par pieteicējas mērķi un vienošanos kropļot konkurenci neatbilst lietas materiāliem, bet ir balstīti uz tiesas pieņēmumiem. Lietā nav pierādījumu, ka iespējamā vienošanās starp tirgus dalībniekiem būtu aizliegta pēc mērķa, tādēļ padomei bija jāpierāda, ka tās radījušas konkurenci kropļojošas sekas, kas nav izdarīts.

[4.3] Tiesa nav ņēmusi vērā, ka nav pieļaujama formāla tiesību normu piemērošana. Iestādes lēmumā netika ievēroti Konkurences likuma noteikumi ar konkrēto ģeogrāfisko tirgu. Tiesa nav ievērojusi tiesību normu saprātīgas piemērošanas

principu un samērīguma principu, jo neņēma vērā, ka pieteicēja iepirkumiem Austrumu reģionā 2009.gadā pieteicās pēc pasūtītāju uzaicinājumiem, bet faktiski šajā reģionā bija konkurētspējīga.

[4.4] Tiesa nepareizi interpretējusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 5.punktu. Ne iestāde, ne tiesa nav konstatējusi, ka pieteicēja no iespējamās vienošanās būtu guvusi kādu ekonomisku labumu, kā arī nav noskaidrots, kāpēc uz pieteicējas e-pastu būtu sūtīta informācija par tāmi (piemēram, sūtītāja iecere par kopīga komersanta veidošanu vai nolūks izslēgt informācijas saņēmēju no turpmākiem konkursiem saistībā ar konkurences pārkāpumu), vai tā ir komercinformācija, kā to pieteicēja varētu izmantot vai būtu izmantojusi.

[4.5] Pieteicēja nepiekrīt tiesas veiktajam naudas soda samērīguma izvērtējumam. Padome pārkāpumu konstatēja 2011.gadā, pieņemot lēmumu par lietas ierosināšanu, tātad pēdējais noslēgtais gads pirms pārkāpuma konstatēšanas, no kura atbilstoši tiesību normām aprēķināms naudas sods, bija 2010.gads. Padome nepamatoti aprēķināja naudas sodus no dažādu gadu apgrozījumiem, kā kritēriju izmantojot to, vai uzņēmumi jau bija vai vēl nebija iesnieguši Valsts ieņēmumu dienestā gada pārskatus vai peļņas un zaudējumu aprēķinu par 2012.gadu. Turklāt padome vairākiem lietas dalībniekiem aprēķināja naudas sodu no 2011.gada (nevis 2012.gada) apgrozījuma tādēļ, ka šo dalībnieku 2012.gada apgrozījums bija lielāks nekā 2011.gadā. Arī pieteicējas 2012.gada neto apgrozījums pārsniedzis 2011.gada neto apgrozījumu.

[5] SIA „Vidzemes energoceltnieks” iesniedza kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[5.1] Tiesa nepamatoti ierobežoja pieteicējas pārstāvjus izteikties debatēs. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 241.panta piektajai daļai tiesa ir tiesīga pārtraukt debašu dalībnieku vienīgi, ja viņš runā par apstākļiem, kas neattiecas uz lietu, tādēļ apsvērumi par darba dienas beigām un atbildētājas pārstāvja aizņemtību nebija ņemami vērā. Šādā veidā pieteicējas pārstāvjiem netika nodrošināta iespēja pienācīgi atspēkot atbildētājas pārstāvja paskaidrojumos minētos argumentus. Turklāt tiesa neievēroja procesuālās vienlīdzības principu, jo nepārtrauca atbildētājas pārstāvi, lai gan arī viņš pārkāpa tiesas noteikto debašu ierobežojumu 15 minūtes.

[5.2] Tiesa nav ievērojusi Administratīvā procesa likuma 246.panta trešajā daļā un 247.panta otrajā daļā noteikto, jo attaisnojusi iestādes pieļauto termiņa nokavējumu vienīgi ar atsauci uz Augstākās tiesas spriedumu citā lietā (2015.gada

8.jūnija spriedumu lietā Nr.SKA-642/2015). Tiesa nav vērtējusi pieteicējas norādīto, ka viens no termiņa nokavējuma iemesliem bija iestādes nepamatota vilcināšanās, tostarp, apvienojot lietas neatbilstoši Konkurences likuma 26.panta piektajā daļā norādītajiem lietu apvienošanas kritērijiem. Tiesa arī nepareizi piemērojusi Konkurences likuma 27.pantu, neatzīstot tā trešajā daļā noteikto termiņu par materiāltiesisku un nevērtējot to kopsakarā ar pirmajā daļā paredzēto termiņu, kā arī izskatāmajai lietai pielīdzināmiem administratīvo pārkāpumu principiem. Pat ja tiesa uzskatīja, ka iestādei bija tiesības pieņemt lēmumu šādā termiņā, tiesai bija jāvērtē naudas soda samazināšanas iespēja vai jāsniedz pamatojums tā nesamazināšanai.

[5.3] Tiesa nav vērtējusi pierādījumus. Tiesa nepamatoti nav piešķīrusi nozīmi pieteicējas norādītajam, ka visos gadījumos, kad atbilstoši SIA „ELBRA” apgalvotajam esot saņēmusi informāciju uz e-pastu sebris4@inbox.lv, ir konstatējamas būtiskas atšķirības starp pieteicējas dokumentiem un SIA „ELBRA” saņemtajiem dokumentiem (izmaksu atšķirības, tāmju pozīcijas, piedāvājumu formu atšķirības, pat objektu nosaukumi). Tiesa nav vērtējusi arī to, ka vienīgais pierādījums par pieteicējas un SIA „ELBRA” informācijas apmaiņu ir viens sarunu protokols, kurā SIA „ELBRA” amatpersona pieņēmuma formā norāda, ka no minētās e-pasta adreses saņemtā informācija esot no pieteicējas. Turklāt tiesa nav sniegusi vērtējumu par visām ar pieteicēju saistītajām epizodēm, lai gan soda apmēra noteikšanā ir būtisks arī epizožu skaits.

[5.4] Tiesa nav pamatojusi, ka iespējamā vienošanās bija aizliegta pēc mērķa, tādēļ tiesai tā bija jāvērtē no seku viedokļa.

[5.5] Tiesa nepareizi noteikusi konkrēto ģeogrāfisko tirgu, jo lietā par tādu uzskatāma nevis visa valsts teritorija, bet gan noteikts reģions. Pieteicēja kā Ziemeļu reģiona kompānija (atbilstoši AS „Latvenergo” un AS „Sadales tīkli” sadalījumam) nevar maza apjoma iepirkumos konkurēt Ziemeļaustrumu vai Austrumu reģionā izpildāmiem pasūtījumiem ar šajos reģionos bāzētām kompānijām. Nepareizi nosakot šo tirgu, nav iespējams novērtēt iespējamās vienošanās raksturu.

[5.6] Tiesa nav vērtējusi soda naudas samērīgumu. Tiesa nav ņēmusi vērā Eiropas Savienības konkurences tiesībās pastāvošo praksi aprēķināt soda naudu no apgrozījuma, kas gūts no precēm, attiecībā uz kurām īstenotas konkurenci ierobežojošas darbības, nevis no visa apgrozījuma. Pieteicēja ir daudznozaru uzņēmums, un konstatētie pārkāpumi attiecas tikai uz vienu no astoņiem pieteicējas darbības virzieniem. Tiesai bija iespējams nepiemērot noteikumus Nr.796 vai vērsties

Satversmes tiesā. Tiesa pieļāvusi nevienlīdzīgu padomes attieksmi, jo attiecībā uz SIA „Latvijas Enerģoceltnieks” padome minēto apsvērumu dēļ ir samazinājusi sodu par 25 %, kā arī līdzīgi rīkojusies iepriekš citās lietās.

[6] SIA „Telms” iesniedza kasācijas sūdzību par tiesas spriedumu. Kasācijas sūdzībā norādīti turpmāk minētie argumenti.

[6.1] Tiesa nav novērtējusi vienīgā pret pieteicēju vērstā pierādījuma iegūšanas tiesiskumu. Proti, vienīgais pierādījums par pieteicējas iesaistīšanos pārkāpumā balstīti uz Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja izņemtā SIA „Būvēnerģoserviss” (SIA „Austrumu Enerģoceltnieks”) datora cietā diska apskatē atrasto e-pasta saraksti, bet padome izmeklēšanas laikā nevērsās pie pieteicējas, lai iegūtu pierādījumus vai pārbaudītu faktus. Lietā nav pierādījumu par šīs sarakstes iegūšanas metožu tiesiskumu, un šāda rīcība ir pretrunā ar iepriekšējo padomes praksi šāda veida elektronisko pierādījumu iegūšanā (kibertehniskās ekspertīzes piemērošanu).

[6.2] Tiesa naudas soda apmēra pārbaudē aprobežojusies ar vispārīgu secinājumu, ka noteikumi Nr.796 piemēroti atbilstoši to jēgai. Tiesa nav paskaidrojusi, kādēļ nepiemēro noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunktu, kas noteic naudas soda apmēra samazināšanas iespēju un būtu attiecināma uz pieteicēju.

Motīvu daļa

[7] Tiesnešu kolēģijai nav šaubu par tiesas sprieduma tiesiskumu, un tās nerada arī kasācijas sūdzības argumenti, tādēļ kasācijas tiesvedības ierosināšana ir atsakāma.

[8] Konkurences likuma 27.panta trešo daļu saistībā ar termiņa nokavējumu Augstākā tiesa interpretējusi jau iepriekš (*sk. Augstākās tiesas 2015.gada 8.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-642/2015 5.punktu*) un tiesas spriedums atbilst Augstākās tiesas secinājumiem. Tas, ka lietas dalībnieki (SIA firma „Spriegums”) vispārīgi nepiekrīt noteiktām tiesu prakses atziņām, nav pamats šādu atziņu nepiemērošanai vai, secīgi, tiesas sprieduma tiesiskuma apšaubīšanai. Tiesa arī ir vērtējusi padomes paskaidrojumus par termiņa nokavējuma iemesliem un atzinusi, ka procesuālais pārkāpums ir nebūtisks, jo tas nav nelabvēlīgi ietekmējis pieteicējas tiesisko stāvokli.

Turklāt (pretēji SIA „Vidzemes energoceltnieks” kasācijā paustajam uzskatam) tiesa ir izdarījusi patstāvīgus secinājumus par procesuālā termiņa nokavējuma ietekmi uz lēmuma tiesiskumu. Tiesai nav šķēršļu spriedumā atsaukties uz iepriekšējām tiesu prakses atziņām līdzīgās lietās, un uz šo atziņu bāzes izdarīto secinājumu saturiska līdzība pati par sevi neliecina par nepienācīgu lietas apstākļu novērtējumu. Īpaši minētais attiecas uz gadījumiem, ja līdzīgās lietās tiek vērtēts viens un tas pats lēmums (kā izskatāmajā lietā), jo šādā situācijā līdzīgi tiesas secinājumi ir pat sagaidāmi. Pieteicējas kasācijas sūdzībā nenorāda, ka attiecībā uz kādu no tām pastāvētu tādi faktiskie apstākļi, kas atšķirtu minētās lietas un nepieļautu iepriekšēju tiesu prakses atziņu izmantošanu izskatāmajā lietā. Līdz ar to šie argumenti nerada šaubas par tiesas sprieduma tiesiskumu.

[9] Nav pamatots SIA „Vidzemes energoceltnieks” arguments par tiesību principu neievērošanu, ierobežojot pārstāvju debašu runu ilgumu. Pirmkārt, tiesas pienākums izskatīt lietu saprātīgā termiņā aptver arī tiesas sēdes priekšsēdētāja pienākumu nodrošināt lietas apstākļiem atbilstošu un pēc iespējas efektīvu lietas izskatīšanas norisi tiesas sēdē. Otrkārt, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 327.panta otrajai daļai procesuālo tiesību normas pārkāpums var būt pamats sprieduma pārsūdzēšanai kasācijas kārtībā, ja šis pārkāpums novedis vai varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas. Nav saskatāms, ka SIA „Vidzemes energoceltnieks” pārstāvja debašu runas ilguma ierobežojums varētu novest pie normā norādītajām sekām, ņemot vērā, ka SIA „Vidzemes energoceltnieks” bija iespējams paust savu nostāju un argumentus gan pieteikumā, gan paskaidrojumos tiesas sēdē, gan arī tiesas debatēs (abiem pārstāvjiem kopā aptuveni 20 minūtes), turklāt SIA „Vidzemes energoceltnieks” kasācijas sūdzībā nav norādījis uz konkrētiem, ierobežotā laika dēļ debatēs neuzsvērtiem apstākļiem, kas būtu varējuši novest pie citādas lietas izspriešanas.

[10] Tiesa ir vērtējusi SIA „Vidzemes energoceltnieks” argumentus par e-pasta adreses saistību ar pieteicēju. Tiesai nebija pamata apšaubīt SIA „ELBRA” paskaidrojumus, kā arī šī pierādījuma pieļaujamībai nav nepieciešams, lai šos paskaidrojumus apstiprinātu cits pierādījums lietā. Jautājums par iegūto pierādījumu saturisko novērtējumu nav kasācijas instances kompetencē. Tiesa ir atbildējusi uz pieteicējas būtiskākajiem argumentiem, bet tiesai nebija pienākuma tiesas spriedumā

izvērsti atspoguļot ikkatras pārkāpuma epizodes novērtējumu, ja to apšaubīšanai netika sniegti konkrēti argumenti. Līdz ar to šie kasācijas sūdzības iebildumi nav nerada šaubas par sprieduma tiesiskumu.

[11] Nav pamatots arī SIA „Telms” kasācijas sūdzības iebildums pret padomes iegūto pierādījumu tiesiskumu. Tiesa uz SIA „Telms” argumentiem šajā jautājumā ir atbildējusi tiesas spriedumā, un tiesnešu kolēģija nesaskata procesuālus pārkāpumus vai loģiskas kļūdas tiesas secinājumos.

[12] Pretēji SIA firma „Spriegums” un SIA „Vidzemes energoceltnieks” kasācijas sūdzībās paustajam viedoklim, tiesa ir pamatojusi, kādēļ lietā konstatētā vienošanās ir aizliegta pēc mērķa (objektīvā nozīmē), līdz ar to nav pamatoti pieteicēju iebildumi, ka tiesa nav konstatējusi dalībnieku individuālu subjektīvu nolūku vai konkurenci kropļojošas sekas. Tiesas apsvērumi šajā jautājumā atbilst arī Augstākās tiesas secinājumiem (*sk., piemēram, Augstākās tiesas 2010.gada 5.marta lēmuma lietā Nr.SKA-259/2010 7.punktu, 2014.gada 17.decembra sprieduma lietā Nr.SKA-75/2014 7.punktu*).

[13] SIA firma „Spriegums” un SIA „Vidzemes energoceltnieks” nepamatoti iebilst, ka tiesa nepareizi noteikusi konkrēto ģeogrāfisko tirgu. SIA „Vidzemes energoceltnieks” norāde, ka tiesa par konkrēto ģeogrāfisko tirgu būtu atzinusi visu valsts teritoriju, neatbilst tiesas sprieduma saturam, jo tiesa piekritusi padomes secinājumam, ka konkrētais ģeogrāfiskais tirgus saistīts ar konkrēta iepirkuma pakalpojuma (vai būvdarbu) sniegšanas vietu. Savukārt SIA firma „Spriegums” kļūdaini uzskata, ka potenciāli apgrūtināta uzvara konkrētā iepirkumā (konkursā) izslēgtu iespēju tajā kropļot konkurenci. Minētais iebildums ir īpaši nepamatots tādēļ, ka pieteicēja konkurētspēju saista ar paaugstinātām izmaksām, sniedzot pakalpojumu citā reģionā, taču padomes konstatētā dalībnieku manipulēšana ar piedāvājuma cenām neļauj objektīvi novērtēt konkursā iesniegto piedāvājumu savstarpējo konkurētspēju pēc izdevīgākās cenas.

[14] SIA firma „Spriegums” nepamatoti iebilst pret gadu, kura apgrozījums izmantots kā bāze naudas soda aprēķinam. Tiesa pareizi piemērojusi noteikumu Nr.796 3.punktu, secinot, ka izmantojams pēdējais noslēgtais finanšu gads pirms iestādes

lēmuma pieņemšanas. Tā kā SIA firma „Spriegums” 2012.gada pārskats tika apstiprināts vēl līdz 2013.gada 22.aprīlim (dienai, kad beidzās divu gadu termiņš no lietas ierosināšanas), tiesa pamatoti nekonstatēja padomes pārkāpumu, naudas soda aprēķinam izmantojot 2012.gada neto apgrozījumu (nevis 2011.gada apgrozījumu kā tiem dalībniekiem, kuru pārskati bija apstiprināti laikā no 2013.gada 22.aprīlim līdz lēmuma pieņemšanai un kuru 2012.gada apgrozījums pārsniedza 2011.gada apgrozījumu). Tādējādi tiesa pareizi atzina, ka nav pamata konstatēt, ka padome attiecībā uz pieteicēju nebūtu ievērojusi vienlīdzības principu.

[15] Šaubas par tiesas sprieduma tiesiskumu nerada arī SIA „Telms” un SIA „Vidzemes energoceltnieks” argumenti par naudas soda samazināšanas iespējām. Naudas soda apmēra noteikšana ir iestādes rīcības brīvības jautājums. Savukārt tiesa, neiejaucoties iestādes kompetencē, var vērtēt, vai soda noteikšanā nav pieļauti pārkāpumi un vai tas nav nesamērīgs.

Ievērojot lietā konstatēto pārkāpumu jomu (iepirkumi), tiesa pamatoti nesaskatīja pārkāpumu padomes rīcībā, nepiemērojot noteikumu Nr.796 23.2.apakšpunktu. Šāda konkurences tiesību pārkāpuma gadījumā naudas soda aprēķināšana vienīgi no tās apgrozījuma daļas, kas saistāma konkrēto tirgu, būtu neadekvāta, jo ne visu pretendentu prettiesiskās darbības rezultējas ieņēmumos katrā konkursā. Proti, katrā konkursā par uzvarētāju (un attiecīgi arī vienīgo komersantu, kura apgrozījums tādējādi tiek ietekmēts) tiek atzīts tikai viens pretendents, taču šāda veica konkurenci kropļojošās darbībās piedalās ne mazāk par diviem. Ievērojot minēto, tiesnešu kolēģijai nepastāv šaubas par lietā piemēroto naudas soda apmēru noteicošo tiesību normu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām, līdz ar to nav pamata izmantot Administratīvā procesa likuma 104.panta otrajā daļā paredzētās tiesības vērsties Satversmes tiesā.

SIA „Vidzemes energoceltnieks” arī nepamatoti saskata vienlīdzības principa neievērošanu tiesas rīcībā, akceptējot padomes veikto naudas soda samazināšanu SIA „Latvijas Enerģoceltnieks”, bet ne SIA „Vidzemes energoceltnieks”. Lai arī tiesa nav izvērsti atbildējusi uz šo argumentu, ir acīmredzams, ka attiecībā uz minētajām sabiedrībām konstatējami būtiski atšķirīgi apstākļi, jo SIA „Latvijas Enerģoceltnieks” pārkāpumi konstatēti trīs konkursos (sākotnēji aprēķināts naudas sods 412 483 latu), bet SIA „Vidzemes energoceltnieks” – 62 konkursos (naudas sods 471 106 latu). Lai

arī tiesību normas neparedz savstarpēji pielīdzināt pārkāpumā iesaistīto dalībnieku „vidējo” naudas sodu par vienu pārkāpumu epizodi, norādītajā gadījumā padomei nebija šķēršļu samērīguma pārbaudes ietvaros izvērtēt arī šo apstākli. Ievērojot minēto, tiesa pamatoti nav saskatījusi naudas soda nesamērīgumu attiecībā uz pieteicējām.

Nolēmuma daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 129.¹panta otrās daļas 4.punktu un 338.¹panta otrās daļas 2.punktu, Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta tiesnešu kolēģija

n o l ē m a

Atteikt ierosināt kasācijas tiesvedību sakarā ar SIA firma „Spriegums”, SIA „Vidzemes energoceltnieks” un SIA „Telms” kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2015.gada 5.augusta spriedumu.

Atmaksāt SIA firma „Spriegums” pusi no drošības naudas – 35,57 euro.

Atmaksāt SIA „Vidzemes energoceltnieks” pusi no drošības naudas – 35,57 euro.

Atmaksāt SIA „Telms” pusi no drošības naudas – 35,57 euro.

Lēmums nav pārsūdzams.

Tiesnesis (paraksts) J.Neimanis

Tiesnese (paraksts) V.Krūmiņa

Tiesnese (paraksts) R.Vīduša

NORAKSTS PAREIZS

Augstākās tiesas

Administratīvo lietu departamenta tiesnesis

Rīgā, 2015.gada 28.decembrī

J.Neimanis